

Коробка Ростислав Васильович
кандидат економічних наук, докторант
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-335-7-7>

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДОБУВНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ І РОЗРОБЛЕННІ КАР'ЄРІВ

Активізація природоохоронної діяльності має важливе значення для всіх без винятку секторів національного господарства. Особливо вагомим є розширення масштабів охорони навколишнього природного середовища у видах діяльності, які значною мірою впливають на стан та здоров'я людей, стійкість біогеоценозів та обсяги утворення відходів. До таких галузей слід віднести добувну промисловість та розроблення кар'єрів, які забезпечують видобуток мінеральної сировини. Тим більше, що мінерально-сировинні ресурси виступають ваговою складовою природного багатства країни. З огляду на те, що більшість країн так і не змогли трансформувати національні економіки до вимог інформаційної фази соціально-економічного розвитку, мінерально-сировинні ресурси виступають чи не основним фактором господарської самодостатності і економічної потужності тих чи інших держав. Це повною мірою стосується також і України [1, с. 7].

Доцільність активізації природоохоронної діяльності у добувній промисловості і розробленні кар'єрів пов'язана з тим, що саме в цьому секторі господарського комплексу створюється основна маса відходів (мінеральних відходів). Зокрема, у 2002–2020 роках питома вага добувної промисловості і розроблення кар'єрів у загальному обсязі утворених відходів в цілому по всіх видах економічної діяльності по Україні загалом коливалася в інтервалі 63,9-89,7%.

Виходячи з обсягів утворених відходів у добувній промисловості і розробленні кар'єрів, природоохоронна діяльність у цій ланці господарського комплексу має, в першу чергу, бути зорієнтована на формування систем поводження з мінеральними відходами. Даний фактор має і визначати пріоритети інвестиційного забезпечення природоохоронної діяльності у названому секторі національного господарства. При формуванні пріоритетів нарощення обсягів інвестиційного забезпечення охорони навколишнього природного середовища необхідно також враховувати той факт, що більша частина коштів спрямовується у фінансування поточних витрат, а не капітальних інвестицій.

У динаміці поточних витрат на природоохоронну діяльність у добувній промисловості і розробленні кар'єрів в 2015–2020 роках спостерігався тренд до зростання, окрім незначного зниження у 2017 році. Зокрема, у 2015 році сума поточних витрат у природоохоронну діяльність добувної промисловості і розроблення кар'єрів становила 4678,1 млн грн, у 2016 році – 4689,3 млн грн, у 2017 році – 4500,3 млн грн, у 2018 році – 6037,5 млн грн, у 2019 році – 7234,8 млн грн, у 2020 році – 7527,3 млн грн. У 2020 році порівняно з 2015 роком сума поточних витрат в природоохоронну діяльність добувної промисловості і розроблення кар'єрів зросла на 2849,2 млн грн або на 60,9%. У 2015–2020 роках найбільше значення поточних витрат у природоохоронну діяльність добувної промисловості і розроблення кар'єрів спостерігалось у 2020 році (7527,3 млн грн), а найменше – у 2017 році (4500,3 млн грн). В основному поточні природоохоронні витрати спрямовувалися у розбудову природоохоронної інфраструктури при добуванні металевих руд та добуванні кам'яного і бурого вугілля. У динаміці капітальних інвестицій в природоохоронну діяльність добувної промисловості і розроблення кар'єрів у 2015–2020 роках в цілому мала місце висхідна тенденція, окрім незначного просідання у 2016 році. Зокрема, у 2015 році сума капітальних інвестицій в природоохоронну діяльність добувної промисловості і розроблення кар'єрів становила 544 млн грн, у 2016 році – 503,6 млн грн,

у 2017 році – 1467,7 млн грн, у 2018 році – 1742,7 млн грн, у 2019 році – 2136,2 млн грн, у 2020 році – 3762,6 млн грн. У 2020 році порівняно з 2015 роком сума капітальних інвестицій в природоохоронну діяльність добувної промисловості і розроблення кар'єрів зросла на 3218,6 млн грн або у 5,9 рази. У 2015–2020 роках найбільше значення капітальних інвестицій в природоохоронну діяльність добувної промисловості і розроблення кар'єрів спостерігалось у 2020 році (3762,6 млн грн), а найменше – у 2016 році (503,6 млн грн).

Незважаючи на висхідну тенденцію у динаміці капітальних інвестицій в природоохоронну діяльність добувної промисловості і розроблення кар'єрів, обсяги капітальних інвестицій є меншими суми поточних витрат, які спрямовуються в охорону навколишнього природного середовища названого сектора господарського комплексу. Це дає підстави зробити висновок про поточну, а не інвестиційну спрямованість природоохоронних витрат у добувній промисловості та розробленні кар'єрів. Тобто, більша частина «екологічних» коштів спрямовується в утримання об'єктів природоохоронної інфраструктури, а не в їх модернізацію та реконструкцію. З огляду на це потребує удосконалення інституційне підґрунтя інвестиційного забезпечення природоохоронної діяльності у добувній промисловості та розробленні кар'єрів, виходячи зі структурних особливостей розвитку даної галузі та передового іноземного досвіду, а також мультиплікатора інвестиційних видатків у сфері надрокористування [2, с. 106]. Першочергового значення набуває інституціоналізація тих форм інвестиційної діяльності, які забезпечать фінансування проєктів модернізації інфраструктури поводження з відходами добувної промисловості і розроблення кар'єрів, виходячи з вимог природоохоронного законодавства та потреб зміцнення енергетичної самодостатності країни та окремих регіонів.

Література:

1. Голян В.А. Економічна криза в Україні: феномен «голландської хвороби» та рецидив «ресурсного прокляття». *Економіка та держава*. 2016. № 7. С. 4–15.

2. Міщенко В.С. Програмне планування розвитку мінерально-сировинної бази України: методологія і практика. Київ : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2011. 157 с.